

De Europae Dissidiis et Republica

Josep Joan Moreso

Catedràtic de Filosofia del Dret a la Universitat Pompeu Fabra

Membre del Consell Assessor de la Fundació Catalunya Europa

Joan Lluís Vives, el gran humanista valencià del segle XVI, en un llibre de l'any 1526, titulat *Sobre les dissensions d'Europa i sobre la república*, que ha estat considerat com la seva summa política, escrivia: 'Però si aquesta epidèmia afecta i danya també les altures del principat, hi ha acord en pensar que els més humils són oprimits i empaitats molt més amargament'. El text es troba en una carta escrita al famós rei d'Anglaterra Enric VIII –el llibre recull un conjunt de cartes i assaigs de Vives- amb consells sobre el bon govern de la cosa pública.

Vives pertanyia a una generació espectacular de pensadors, era molt amic d'Erasme de Rotterdam i de Thomas More, que procuraven amb totes les seves forces la pau, la concòrdia i la cooperació entre els pobles d'Europa. I ara ens caldria una mica de la seva força argumental i de la seva determinació. Europa es troba ara, esperem que a les acaballes d'aquesta pandèmia, en una cruïlla: O bé reforça els mecanismes formals i informals del projecte polític de la Unió Europea, o bé es deixa dur per les forces disgregadores, que anteposen els interessos i també les pors nacionals, al projecte europeu. Fa temps que ve succeint, l'augment del suport a l'extrema dreta n'és un símptoma –ara també a Espanya-, però la pandèmia fa aquesta qüestió més urgent. La temptació de mirar cap endins, de creure que l'altre és un enemic i una amenaça, s'incrementarà de manera inevitable.

Els que estem convençuts que l'única manera de preservar el mode europeu de vida, els valors europeus que trenen societats ben ordenades, basades en respectar i honorar les llibertats bàsiques de tots i procurar-ne el benestar i la igualtat, hem de ser capaços de posar-nos d'acord en un mínim projecte clar i atractiu pels europeus. Passem massa temps furgant en les nostres dissensions, quina ha de ser la velocitat del nostre pas cap a una més estreta unió política, cap a una unió fiscal, cap a una unió cultural? Són temes cabdals, és clar, i hem d'esmerçar els nostres esforços, des dels teòrics dels acadèmics fins als més pràctics de tots els agents de la construcció europea: els treballadors, els empresaris, els polítics, tots els ciutadans.

“Ara per ara, un mode de dur endavant el compromís “d’una unió cada vegada més estreta entre els pobles d’Europa” consisteix a dissenyar polítiques públiques que facin patent la fraternitat entre els europeus.”

Ara per ara, un crucial mode de dur endavant el compromís del *Tractat de la Unió europea* conforme al qual estem decidits a procurar ‘una unió cada vegada més estreta entre el pobles d’Europa’ consisteix a dissenyar adequadament polítiques públiques que facin patent la *fraternitat* entre els europeus. La fraternitat acostuma a ser la parenta pobra de les tres grans virtuts republicanes, juntament amb les més reconegudes llibertat i igualtat. Polítiques públiques sensibles a allò que ens recordava Vives, que els més humils i més vulnerables són, en aquestes circumstàncies, els que són oprimits i empaitats més amargament.

La pandèmia del COVID-19, produïda per aquests maleïts virus que no són més que trossos de material genètic erràtic i extraviat, ha posat de manifest la nostra fragilitat. Una fragilitat que té, segons ho veig, dues dimensions. En primer lloc, *la fragilitat de l’ordre social*, usualment l’ordre social és per a tots nosaltres, de manera inadvertida, com una prolongació de l’ordre natural. Vull dir que de manera similar a com la nit succeeix el dia i la primavera a l’hivern, esperem que dilluns estarà obert el bar on prenem cafè tots els dies laborables o saludarem les persones que són companyes de feina, i així tot el que conforma la nostra vida quotidiana. Nogensmenys, l’ordre social no és una prolongació de l’ordre natural, la seva textura i els seus vímets són més delicats, es funden en un conjunt de creences i actituds que poden, com ara passa, afonar-se. En segon lloc, *la fragilitat del saber humà*; a les nostres societats contemporànies és tal el coneixement sobre el món que entre tots alberguem, que tendim a pensar que el saber humà és omniscient, o quasi. No obstant, el saber humà (els científics ho saben cadascú en el seu àmbit de coneixement) és també molt fràgil, coneixem una parcel·la molt petita i d’una manera molt fragmentària d’allò que és possible conèixer.

“És la Unió Europea la que té la possibilitat i el deure d’institucionalitzar la fraternitat entre els europeus”.

Doncs bé, a hores d’ara em temo que només la fraternitat és el nostre refugi contra la fragilitat. I és la Unió Europea la que té la possibilitat i el deure d’institucionalitzar la fraternitat entre els europeus. Una lliçó que podem aprendre de persones com Vives, com Erasme, com More. Perquè, como ho va dir un altre pensador europeu un gratat de segles abans, Bernat de Chartres: ‘a coll-i-bé de gegants veiem millor i més lluny que ells’.